

om de eetbare knollen vaak aangeplant. De knol heeft een bedwelmende kracht, doch wordt, na vooraf in kalkwater gezuiverd te zijn, gekookt gegeten. Elders worden de knollen geschild en tot schijven gesneden, daarna minstens 24 uur in zout water geweekt, dan met zout water afgespoeld en in de zon gedroogd. De knol schijnt na deze bewerking haar bedwelmende kracht verloren te hebben.

De tweede vrucht blijft kleiner, ± 2 cM. en is van boven en onder afgerond. Het is de vrucht van *Dioscorea pentaphylla* (*Katak boenga*, j.; *Katak dewot*, j.; *Katak lawe*, j.; *Hoewi sawoet*, s.). De plant komt in West- en Midden-Java, zoowel in de vlakke als in de lagere bergstreken voor. De knollen worden, evenals die van de vorige soort gegeten. In de bladoksels worden dikwijls bulbillen *) aangetroffen. Dit zijn kleine bolletjes, welke aan bovenaardsche stengeldeelen veler planten ontstaan en reeds aan de moederplant tot een jong individu kunnen uitwassen. Zeer fraai vindt men ze aan de bloeiwijze van *Fourcroya*.

Fig. 45 geeft ons een afbeelding van de gevleugelde vrucht van *Ventilago maderaspatana*, behorende tot de familie der *Rhamnaceae*. De vrucht is hier ver onder het midden door den kelkzoom omgord. De vleugel bereikt een lengte van 40—50 mM. bij een breedte van 7—10 mM. Het is een liaan met haakvormig omgebogen takken, die hier en daar in de laagvlakte wordt aangetroffen.

(Wordt vervolgd).

v. W.

*) Bulbillen = broedknollen.

PRACHTKEVERS

(*Buprestidae*).

De Indische vertegenwoordigers van deze familie doen hun naam geen oneer aan: ze onderscheiden zich werkelijk door prachtige kleuren. Ieder, die een insectenverzameling aanlegt, geeft den prachtkevers een behoorlijk in 't oogvallend plaatsje in zijn insectendoozen, een plaatsje, dat zij waardiglijk bekleeden en waarop ze om hun schoonheid ten volle recht hebben.

Bezoekers van 's Lands Plantentuin, en vooral zij, die 's Zondags van buiten komen om hier een daagje te genieten, zien zich nog al eens exemplaren van een der soorten, *Těka-těka* genoemd, ook wel *Sumber lilen* (*Chrysochroa fulminans*) door kleine Inlanders ten verkoop aangeboden. Dat deze kevers mooi gevonden worden bewijst wel de aardige prijs, die de kleine Inlanders er voor kunnen bedingen. Ik heb wel eens een halven gulden voor één zoo'n diertje zien betalen, terwijl 't toch voor hoogstens een gobang je eigendom kan worden.

Fig. 1. We willen de *Těka-těka* wat nader bekijken. 't Is wel de meest algemeen bekende. Vaak laten dames een exemplaar in goud zetten om 't dan als broche of speld te dragen. Om hun pracht verdienen deze kevers zoo'n plaats wel, of ze 't ook verdienen om 't nut, dat ze stichten, zullen we straks zien.

Wie een *Těka-těka* machtig wil worden en 't beneden zijn waardigheid van insecten verzamelaar acht er een te koopen, zal moeten zoeken in *Kapok*- of *Leguminosen*-boomen. Ook in *Cacao*-boomen moet hij te vinden zijn. Dit laatste schijnt echter zelden voor te komen. Een flinke trap tegen zoo'n boom (pas op gebruik bij de *Kapok*-boomen bij de hartstochtelijke jacht je

Fig. 1.
Chrysochroa
fulminans
(*Těka-těka*,
Sumber lilen).

handen niet) is voldoende de insecten te doen opschrikken. In de meeste gevallen vliegen ze dan weg naar een anderen boom in de nabijheid en dan kun je ze gewoonlijk alleen maar „zien vliegen”, maar je krijgt ze niet. Soms echter laten ze zich vallen en dan is 't natuurlijk gemakkelijk je ervan meester te maken.

De *Teka-teka* legt bij voorkeur haar eieren in den bast van de daarevengenoemde boomsoorten. De larven zijn gemakkelijk van andere keverlarven te onderscheiden. Ze zijn nl. pootloos en de kop is verdikt. (Zie Fig. 2). Ze boren zich in 't hout en maken daarin onregelmatige gangen. Om een veilig plaatsje voor de verpopping, te hebben, boort de larf zich tegen dien tijd dieper in 't hout en maakt zich daar een z. g. „poppenwieg”. Na eenigen tijd komt de mooie kever daaruit te voorschijn en werkt zich door de gangen naar buiten.

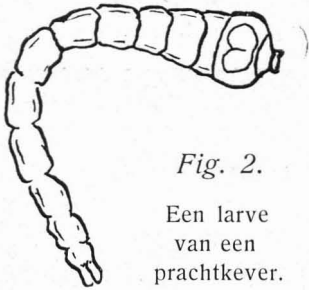

Fig. 2.

Een larve
van een
prachtkever.

Daar de larven zich voeden met de sappen van den boom, waarin zij wonen, laat 't zich begrijpen dat deze niet tegen een zoodanige wijze van bewerking bestand is, vooral niet, wanneer hij meerdere aanvallen tegelijk te verduren heeft.

Vaak sterven de boomen dan ook door een sterke aantasting van zulke „boorders”.

De kever heeft over 't heele lichaam een prachtige blauwgroene metaalkleur met gouden weerschijn. De top van de dekschilden heeft een roode tint. De sprieten hebben ongeveer 't uiterlijk van een zaag, waarom men de *Buprestidae* ook wel *Zaagsprietten* noemt. (Zie sprieten bij Fig. 3).

Een nog mooiere *Buprestidae* is *Catoxantha bicolor* Fig. 3. Het dier is 7—8 cM. lang; het lichaam is metaalgroen gekleurd met een gele vlek aan weerszijden van 't borststuk en op elk dekschild, iets over 't midden, een geelwitte vlek. Vroeger schijnt de larve van dezen kever op sommige cacao-ondernemingen een ernstige plaag geweest te zijn. De laatste jaren wordt 't dier echter niet dan zelden gevonden. De oorzaak hiervan ligt misschien wel in

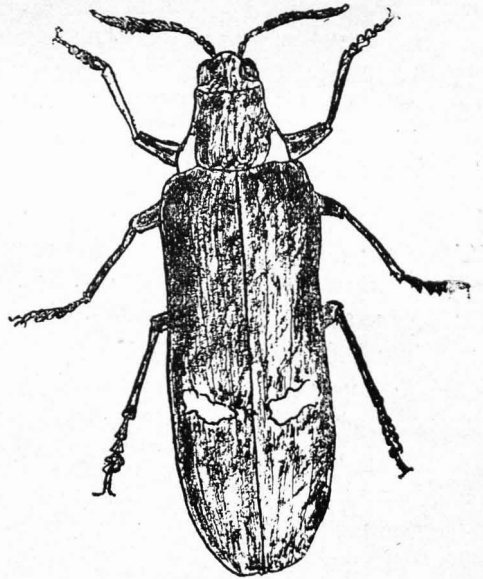

Fig. 3.

Catoxantha bicolor.

de schoonheid van den kever. Wie zoo'n exemplaar ziet, liefhebber of niet van insecten, hij vangt het, als 't eenigszins binnen zijn bereik is. Ook kan 't zijn, dat

de plaag indertijd zoo krachtig bestreden is, dat bijna alle larven gedood zijn, wat heel goed mogelijk is, daar de gangen, die zij in 't hout maken nog al ruim zijn en 't dier dus betrekkelijk gemakkelijk te vinden en te dooden is.

Fig. 4 geeft een afbeelding van *Chrysochroa buqueti*. Dit is ook een zeer fraaie kever, jammer dat de kleuren bij lang bewaren van 't dier veranderen. De sprieten en pooten zijn donkerblauw, de voorzijde van den kop en de zijkanten van

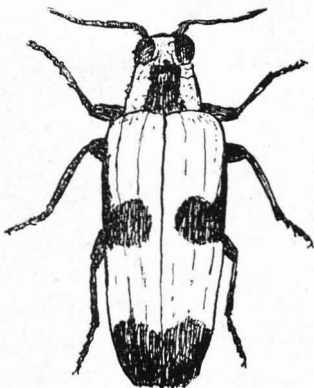

Fig. 4.

Chrysochroa buqueti.

't borststuk zijn rood met een goudglans. Het midden van 't borststuk is donkerblauw. De dekschilden zijn prachtig ivoor wit met sierlijke donkerblauwe teekeningen. Als larve is 't dier weer schadelijk voor weekhoutige *) boomsoorten.

Eindelijk behooren tot de *Prachtkevers* nog enkele kleine soorten, o.a. die van 't geslacht *Aphanisticus*. Zij leven als larve in de bladeren van 't suikerriet.

Buitenzorg, 4 Juli 1913.

V.

*) Van inlanders vernam ik dat de larve o.a. in de *Wenang* (*Sterculia colorata*) leeft. V.

SAWAHPLANTEN.

(*Vervolg van pag. 85*).

Ja, de bergen zijn wel het mooiste terrein om den overgang van een hygrophile in een xerophile flora te bestudeeren. Maar dan moet men er niet tegen op zien een paar duizend meter hoog te stijgen en den berg ook niet in een enkelen dag op en af willen hollen, dan wordt het te vermoeiend. Als je het maar kalm aanlegt, ik weet het bij veeljarige ondervinding, is de beklimming van een berg volstrekt niet bijzonder inspannend. Maar je moet er den tijd voor nemen en liefst een paar dagen op of nabij den top blijven logeeren. Zoovelen onzer lezers wonen in de buurt van den *Gedeh*, welnu, er is bijna geen gunstiger terrein op *Java* te vinden om te zien hoe een prachtige hygrophile flora geleidelijk overgaat in een even prachtige xerophile. Op bijna 3000 meter zeehoogte, even onder den top, ligt een uitgestrekte vlakte, de aloen-aloen, een oude kraterbodem, waar je heerlijk logeeren kunt en van de koele nachten genieten, die je aan Holland doen denken. Die geheele vlakte is dicht begroeid met Javaansch Edelweisz en staat vol prachtige, donkerblauwe Gentiaantjes (*Gentiana javanica*). En dan zijn er de mooiste alpenrozen en boschbessen, die je denken kunt en langs een kronkelend beekje staat het vol heldergele boterbloemen en slechts een paar uur er van daan is een boschpad, waarlangs het geel ziet van de prachtigste Sleutelbloemen (*Primula imperialis*). Ergens in den oosthoek van dien aloen-aloen moet nog een villa van me staan, die ik twee jaar geleden op een mooien achtermiddag in September met behulp van een paar koelis heb gebouwd en die ik aan eventueele bezoekers graag in bruikleen wil geven. Zulke landverblijven staan ook nog op den *Slamat*, den *Tjeremé* en op een 1750 meter hoog voorgebergte van den *Smeroe*. Van de laatste woning zijn VAN WELSE en KOENS mede-eigenaars, die hebben er verleden jaar gelogeed en bij het verlaten de woning tehuur gezet, zonder resultaat tot dusver. Maar mijn huis op den *Gedeh* sta ik gratis af aan elk, die erin wonen wil. De muren en het dak waren twee jaar geleden nog Edelweisz, nu zullen ze wel verdwenen zijn. Een vloer heeft er niet in gelegen en deuren en vensters zijn er ook nooit in geweest, al die dingen zijn op onze droge eenzame bergtoppen overbodige weelde. Maar van die onbeduidende kleinigheden afgezien, is het gebouw nog heel goed bewoonbaar, als je je eigen huisraad en levensmiddelen maar meebrengt. Je kunt op een berg nu eenmaal geen vorstelijk paleis verlangen. Dus bestijg eens den *Gedeh* of den *Slamat*, maar, als je wat zien wilt, neem dan twee dagen om erop te gaan, twee dagen om er te blijven en een dag om terugtekeeren. Kan men aan den geheelen tocht een week of nog langer besteden, des te beter. Tusschen 1500 en 2400 meter zeehoogte vindt men op die twee bergen een prachtige hygrophile flora, alle boomen hangen vol met varens en orchideeën, met andere epiphyten doormengd, zelfs de bladeren zijn dikwijls